

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Dandserinden

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Dandserinden", i Paludan-Müller, Fr.: *Dandserinden*, udg. af Berit Ziegler, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 121. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm04-shoot-idm140348531983616/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Dandserinden

de stykket trykke. På samme måde gik det året efter, hvor han deltog i en konkurrence udskrevet af Selskabet til de skønne og nyttige Videnskabers Forfremmelse med *Fire fædrelandshistoriske Romancer*. Ingen af de seksten konkurrenter vandt, men Paludan-Müller fik hæderlig omtale, og man anbefalede at lade dem trykke. Skuespillet og romancerne udkom separat og anonymt i 1832 uden den store opsigst, men anmelderne kunne se forfatterens kvaliteter og forholdt sig afventende.

Først som 25-årig fik Paludan-Müller et gennembrud med *Dandserinden*, der afspejler hans indre modsætninger i årene op til udgivelsen. Han skiftede mellem at være den flittige, velopdragne dreng, der pænt sad hjemme og studerede, og en desperat, tøjesløs modelaps, der boltrede sig til baller, lagde an på samtlige kønne piger og knuste et par hjerter. Men han følte sig oftest alene i det store København og fandt en åndsallieret i sin kusine, den 22 år ældre Andrea Hansteen, født Borch (1787-1840), der boede i København fra 1828 til 1829 med sine seks børn. Han forelskede sig i Andrea som en skole-dreng i sin lærerinde, og hun fungerede både som den tilbedte og som erstating for Fritz' elskede moder, der døde, da han var 12 år. Paludan-Müller betroede Fru Hansteen alt, sin kærlighed, sine drømme og splittelse; således i et brev fra den 28.-29. juli 1830:

«Alvorlig taft, mit Skib gaar ingen jævn Gang; tidt ligger det maustødt [stendødt] og tidt gaar det for saa fulde Sejl og med saa stærke Vinde, over brusende Bølger rundt omkring af mørke Skyer og knitrrende Lyn og rullende Torden, at jeg ikke mere formaar at holde Roret eller styre Sejlene, men lader det staa til, som det kan; da falder jeg i Fristelser og mange daarlige Begærigheder; Fornuftten stryger sit Flag, og «Piger, Vin og Kortenspil» – som der staar i Visen – bliver min Havn, dog kun en skrøbelig, hvori jeg bjerger det synkefærdige Vrag. Dog er Opvaagnelsen af saadan en Drøm egentlig ikke behagelig. Da kommer Tomhed, Smerte, Kval og Anger, [...] og kun én Trøst bliver, den samme som [den italienske digter Torquato] Tasso omtaler, naar han siger: «Mir gab ein Gott zu sagen, was ich leide» [...] Lys maa jeg have, et andet Liv maa aabne sig for mig, hvis ej vil jeg selv aabne det. Bogen med de syv Segl vil jeg bryde og se, om mit Navn er tegnet i Livets eller Dødens Bog – [...] jeg vil se til, at mit Haabs Øjne ikke briste, thi

[. . .]: »Øjet er Legemets Lys – naar da det Lys, som er i Dig, bliver Mørke – hvor stort er da Mørket?» Og er ikke Haabet Sjælens Øje; derfor vil jeg vogte det, og bliver det end svagere og svagere, vil jeg betjene mig af Konversationsbriller [; beskyttelsesbriller]; men disse ligge tre Favne under Mulde – og det løjerligste er, dog kan man være lystig, fornøjet, spøge og spase, gøre Kommers og bære sig, som man ikke vidste, hvor man skulde anbringe de tusinde Løjer og Indfald, som for Andres Øjne sidder En paa Læben og i Blikket, ja lyve allerstærkest, naar Sandheden gerne styrtede frem i tusinde Taarer. Saadan er Mennesket – sin egen Gaade og Modsætning.» (Fr. Lange: *Frederik Paludan-Müller*, s. 59).

Brevet viser den unge Paludan-Müller som romantist, men nyder han ikke også lid: sin vildskab, og nyder han især ikke at beskrive den? Fortvivlelsen er transformeret til kunst. På mange punkter minder brevet således om *Dandserinden*, sammenlign for eksempel de fem første linier i brevet med stanzerne (som angives under hver side) 85-86 og de sidste syv linier i brevet med for eksempel: »Øiet er tungsindigt, Læben leere (279.8; i det følgende: stanza/ linie). Brevet kan således siges at afspejle *Dandserindens* første stadier, idet den unge digter afprøver nogle tanker på Andrea, efterhånden som skriveprocessen skrider frem. Dette understøttes yderligere af, at handlingen i *Dandserinden* foregår lige efter at brevet blev skrevet (kap. VI).

Paludan-Müller anerkendte senere Andrea Hørsteens store indflydelse på *Dandserinden*, her i et brev til Andrea fra den 26. sep. 1834: »Hvor meget jeg forresten i disse to Arbejder [*Dandserinden* og *Amor og Psyche* (1834)], to forskellige Frugter af den samme Rod, skylder den Borchske Familie og navnlig dig og dine to Søstre Henriette og Charite, kan ingen bedre føle end jeg selv. Det var et Vendepunkt i mit Liv, da jeg lærte Eder at kende, og hvad den Gang og endnu virker paa mig af Eders forunderlige dybe og urolige Natur – tilgiv mig dette sidste Udtryk – det vil aldrig kunne udslettes af min Sjæl, og jeg anser det for den rigeste Gave, Himlen har tildelt mig, at mit Liv er faldet sammen med Eders paa Jorden.» (Vilh. Andersen: *Paludan-Müller*, I, s. 108).